

Türkiye’de Coğrafyacıların Sağlık Coğrafyası Alanında Yaptıkları Araştırmalar Üzerine Bir Değerlendirme

An analysis on the works of health geography done by the geographers in Turkey

Hulusi Karagel*¹, Emre Alkaya²

¹Mustafa Kemal Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, Hatay

²Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı, Hatay

Öz: Sağlık coğrafyası, insanın mekânla etkileşimi sonucu ortaya çıkan hastalıkları, coğrafyanın ilkelerini kullanarak, ortaya çıkışları ve mücadele etme yolları üzerinde metotlar ve modeller geliştiren bir coğrafya alanı olması hasebiyle araştırmanın amacı; insan sağlığı, hastalıklar ve mekân ilişkisi, hastalıkların ortaya çıkışı, seyri, insanlar üzerindeki etkileri ve sonuçları, hastalıkların mekânsal dağılışı ve coğrafi sağlık planlaması konularında coğrafya anabilim dalı çatısı altında “yüksek lisans” ve “doktora” seviyelerinde araştırmalar yapan öğrenciler ile “öğretim üyesi” ve “öğretim görevlisi” gibi statülerde bulunan akademisyenlerin bu alanda yapmış oldukları akademik çalışmaların Türkiye’deki yeri ve önemi hususunda genel bir değerlendirme yapmaktır. Araştırma teması ile ilgili bilimsel araştırmalara literatür tarama tekniği ile veri elde etme ve elde edilen verilerin literatür ve istatistiksel analizleri ile başlanmıştır. Veri toplama süreci çeşitli üniversite ve enstitü kütüphaneleri başta olmak üzere, Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi (<https://tez.yok.gov.tr>), Ulusal Akademik Ağ Bilgi Merkezi (ULAKBİM), <https://scholar.google.com.tr> ve <https://www.academia.edu>, ...vb veri tabanlarına sahip kaynaklarından ulaşılmaya çalışılmıştır. Titiz literatür analizlerinden elde edilen bulgulara dayalı olarak oluşturulan araştırma soruları, SWOT analizi (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) yaklaşımıyla organize edilerek coğrafi görüş çerçevesinde tartışılmıştır. Sağlık coğrafyası alanında yazılmış ilk eser, Hipokrat’ın M.Ö. 400 tarihli “Hava, Su ve Yerler Üzerine” adlı çalışmasıdır. Türkiye’de coğrafyacılar tarafından sağlık coğrafyası alanında yazılmış ilk eser ise Ayşe Nur Çelebi’nin 1987 yılında tamamladığı “İstanbul’da Sağlık Hizmetlerine Coğrafi Bir Yaklaşım” adlı yüksek lisans tezidir. Son 30 yılda coğrafyacılar tarafından bu alanda en fazla makale (20) düzeyinde araştırmalar yapılmıştır. Bunu sırasıyla; çeşitli akademik organizasyonlarda sunulan bildiriler (13), yüksek lisans tezleri (13), kitaplar (4), doktora tezleri (3) ve kitaplarda bölümler (2) izlemiştir. Çalışmaların 2008-2017 yılları arasında yoğunluk kazandığı (35) ve bu araştırmaların daha ziyade insan sağlığı ve hastalıklar üzerine kurgulanmış olduğu görülmüştür. Araştırma konuları, veri elde etme ve analiz yöntemleri ve yaklaşımlarını kapsayacak şekilde; üniversitelerin coğrafya bölümleri lisans ve lisansüstü öğretim kademelerinde sağlık coğrafyası derslerine yer verilmesi ya da önem verilmesi, bu alanda yetersiz /sınırlı olduğuna kanaat ettiğimiz akademik araştırmaların artması yönünde katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Coğrafyası, Hastalıklar ve coğrafya, İnsan sağlığı- Mekân ilişkisi, Coğrafi sağlık planlaması.

Abstract: Health geography is a field of geography developing models and methods to reveal the reasons of and fight against the diseases occurring as a result of human–space interaction through using geographical principles. Hence, the aim of this study is to analyze the work done so far by the academicians and the students under geographical studies in Turkey at the level of masters and PhD, on the topics of human health, disease and space interaction, the occurrence and the progress of diseases, the effects and results on people, the distribution of diseases by place and the geographical health planning. The study starts with the literature review and statistical analysis of the scientific research. The data is

* İletişim yazarı: Hulusi Karagel, e-posta: hulka2367@hotmail.com

TÜCAUM 30. Yıl Uluslararası Coğrafya Sempozyumu
International Geography Symposium on the 30th Anniversary of TUCAUM
3-6 Ekim 2018 /3-6 October 2018, Ankara

collected through various libraries of universities and institutions, also through Council of Higher Education Thesis Center (<https://tez.yok.gov.tr>), Turkish Academic Network and Information Center (ULAKBİM), <https://scholar.google.com.tr> and <https://www.academia.edu>. The research questions created depending upon results of the delicately carried out literature analysis, are organized through SWOT analysis (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) within geographical approaches. The first work of health geography is Hippocrates' 'On Airs, Waters and Places' dates back to 400 B.C. The first local work written by the Turkish geographer is the masters thesis of Ayşe NurÇelebi dating back to 1987 named 'A geographical approach to Healthcare Services in İstanbul'. In the last 30 years the most of the works done in the form of articles (20). In addition, there are abstracts presented in various academic organizations (13), master thesis (13), books (4), PhD dissertations (3), book chapters (2). The works accumulates between 2008-2017 (35) and these mainly concentrates on the human health and diseases. The topics covering the method and approach of data collection and analysis will contribute to; the inclusion of health geography courses in bachelors and masters at the geography departments, as well as the increase in the number of limited/inadequate studies carried out in this field.

Keywords: *Health geography, Diseases and geography, Human health-space relationship, Geographical health planning.*